

PECULIARITY OF COVERAGE OF MILITARY CONFLICTS IN HISTORICAL RETROSPECT ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Litynska Y.V. / Літинська Ю.В.

lecturer / викладач

ORCID: 0000-0002-1148-8545

Kharkiv State Academy of Culture, Bursatskyi Uzviz, 4, 61057

Харківська державна академія культури, Харків, Бурсацький узвіз, 4, 61057

Анотація. В роботі розглядається історична ретроспектива висвітлення воєнних конфліктів аудіовізуальними засобами масової інформації. Аналізуються соціально-політичні та технологічні фактори, які впливали на зміну методів медійного висвітлення війн, а також їхнє значення для формування громадської думки. Стаття окреслює етичні виклики та можливості, що постають перед сучасними журналістами у висвітленні конфліктів. Робота буде корисною для студентів, які прагнуть зрозуміти важливість медіа у формуванні суспільної думки та розвинути навички критичного аналізу інформаційного контенту.

Ключові слова: історія, телебачення, аудіовізуальні медіа, висвітлення конфліктів, ЗМІ, формування суспільної думки.

Вступ.

Аудіовізуальні засоби масової інформації відіграють ключову роль у формуванні громадської думки щодо військових конфліктів. Підходи щодо висвітлення воєнних подій змінювалися разом із розвитком технологій і соціально-політичних обставин. У цій статті ми розглянемо, як історичні події і технологічний прогрес вплинули на зміни у висвітленні війн, починаючи з перших випадків масового медійного впливу на громадськість до сучасних цифрових технологій.

Мета роботи – розкрити значущість аудіовізуальних засобів масової інформації у формуванні громадської думки про військові конфлікти, проаналізувати історичний розвиток методів висвітлення воєнних подій та вплив технологічного прогресу на зміну підходів до подачі інформації. Особлива увага приділяється розгляду викликів, які постають перед сучасними медіа, що є актуальним для студентів, які вивчають журналістику, історію радіо та телебачення, медіакомунікації.

Основний текст.

Ранні етапи висвітлення війн. Історично війни висвітлювалися за допомогою друкованих видань, літератури та усних свідчень. До XIX століття війни часто подавалися через пропагандистські публікації, що служили інструментом для створення позитивного іміджу певних держав чи лідерів. Наприклад, під час Наполеонівських воєн газети у Франції поширювали патріотичні розповіді, які підкреслювали героїзм французьких солдатів і створювали образ великого полководця.

З початком індустріальної епохи, розвитком фотографії та друкарських можливостей змінилися і методи поширення інформації про війни. Вже у Кримській війні (1853-1856) фотографія стала новим інструментом для

документування військових дій. Вперше війна була зафіксована на фото і надіслана до газет, що дало суспільству змогу побачити жахи бойових дій. Однак повна трансляція реальної картини ще була обмеженою через відсутність відповідних технологій.

Перша світова війна і становлення пропаганди. Перша світова війна (1914-1918) стала періодом, коли пропаганда набула безпрецедентних масштабів. Влада країн-учасниць війни активно використовувала засоби масової інформації, зокрема кіно, щоб контролювати та формувати громадську думку. Військові кінохроніки, зняті урядовими агентствами, показували епізоди героїзму, водночас уникаючи кадрів масових смертей чи жахів окопної війни.

Але в цей час з'являються і перші критичні голоси. Газети і публіцисти почали відкрито розповідати про важкі втрати та реалії воєнних дій. Важливим моментом стало те, що медіа почали відігравати роль не лише пропагандистів, але й джерела інформації для антивоєнного руху.

Телебачення під час Другої світової війни. Друга світова війна (1939-1945) продемонструвала новий рівень технологічних можливостей, коли телебачення стало важливим інструментом для пропаганди та висвітлення подій. Хоча у цей час телебачення ще не було поширене в кожному домі, його вплив зростав. Зокрема, нацистська Німеччина активно використовувала телебачення для показу власних перемог і піднесення патріотичних настроїв.

На той час домінувала радіо- і кінопропаганда, однак, телебачення почало прокладати шлях до масової аудиторії. Важливим елементом цієї війни стала і поява кінематографічних хронік, які вражали глядачів своєю драматичністю. Особливо популярними стали документальні фільми про бої, які знімалися з фронту та показувалися в кінотеатрах.

Війна у В'єтнамі: «Перша телевізійна війна». Війна у В'єтнамі (1955-1975) стала першою війною, яка висвітлювалася в прямому ефірі на телебаченні. Для багатьох американців реальні кадри бойових дій стали першим прямим зіткненням з жахіттями війни. Американські телевізійні мережі щодня транслювали сюжети про втрати серед солдат, атаки партизан та страждання мирного населення.

Ця війна стала поворотним моментом у відносинах між медіа і владою. Телевізійні репортажі, які доносили до людей правду про жахи війни, стали одним з факторів зміни суспільної думки та росту антивоєнного руху в США. Вперше війна була показана без прикрас і цензури, що суттєво вплинуло на рішення американської адміністрації щодо її продовження.

Журналіст Філіп Найтлі у своїй книзі «Перша жертва: війна і журналістика» зазначає, що репортажі про В'єтнам суттєво зменшили підтримку війни серед американського суспільства. Телебачення дозволило кожному глядачу побачити війну у реальному часі, створюючи нову еру медійного висвітлення конфліктів.

Сучасні війни і телебачення: війна в прямому ефірі. З початку 1990-х років, війни транслюються в реальному часі завдяки супутниковому телебаченню та прямим ефірам. Одним із найбільш значущих моментів у сучасній медіа-історії стало висвітлення війни в Перській затоці (1990-1991).

Американський телеканал CNN став першою мережею, яка забезпечувала цілодобове пряме мовлення з місця подій. Це було першим кроком до перетворення конфліктів на медійні події, які одночасно трансливалися на різних континентах [1].

Телевізійні кадри нічних бомбардувань Багдаду під час війни у Перській затоці стали символом нової медіа-реальності, коли бойові дії перетворюються на шоу для глобальної аудиторії. Ці події показали, як телебачення може водночас бути інструментом інформації і маніпуляції. З одного боку, люди отримують оперативні новини, а з іншого боку, зображення може бути відредаговане для підтримки певної політичної позиції [2].

Війни XXI століття: цифрова ера і нові медіа. Сьогодні телебачення продовжує відігравати важливу роль у висвітленні військових конфліктів, проте нові технології змінюють правила гри. Соціальні мережі, блогерство, стрімінгові платформи та мобільні додатки дають змогу громадянам отримувати новини безпосередньо з місць подій. Конфлікт в Сирії, війна в Україні стали прикладами того, як використання мобільних телефонів і соціальних мереж дозволяє отримати зображення бойових дій миттєво і безпосередньо від свідків. Сучасні медіа володіють значним потенціалом маніпуляції, що стає особливо небезпечним у періоди масштабних конфліктів. Використання пропаганди формує у свідомості людей певну ідеологічну картину світу, обмежуючи їхню здатність до незалежного мислення [3-4].

У випадку російсько-української війни 2022 року, телебачення, соціальні мережі і цифрові платформи взаємодіють, забезпечуючи інформаційний потік у режимі реального часу. Військові дії висвітлюються в різних форматах: від репортажів на основних каналах до прямих трансляцій з місця подій на різних платформах соціальних мереж.

Висновок.

Були розглянуті ключові етапи еволюції висвітлення воєнних конфліктів аудіовізуальними засобами масової інформації, які є потужним інструментом впливу на громадську думку. Їхнє використання зазнало значної трансформації під впливом технологічного прогресу, суспільних змін та зміни журналістських стандартів. Починаючи від друкованих видань і перших пропагандистських кінохронік, до сучасних цифрових платформ, медіа стали не лише джерелом інформації, але й інструментом формування позицій і переконань суспільства.

Особливу увагу було приділено впливу технологій, політичних умов та етичних стандартів на формування стратегій мовлення під час війни. Аналіз історичних прикладів дозволив оцінити трансформацію мовлення від сухих фактів до емоційно забарвлених, інтерактивних форматів, що викликають реакцію аудиторії.

Були зроблені висновки щодо ролі телебачення у створенні суспільної думки та політичного контексту під час війни. Сучасні технології, такі як прямі трансляції, соціальні мережі та візуальні спецефекти, змінюють як стиль подачі матеріалів, так і сприйняття конфліктів глядачами. Разом із тим зростають виклики, пов'язані з об'єктивністю, етичністю подачі матеріалів і впливом на громадське сприйняття конфліктів. Постає потреба в чітких етичних межах

висвітлення, аби уникати маніпуляцій та поширення пропаганди. Отримані результати підкреслюють значення критичного мислення як у представників медіасфер, так і в аудиторії.

Ця стаття підкреслює важливість усвідомлення студентами журналістики ролі та відповідальності медіа у висвітленні військових подій. Освітній потенціал цієї теми полягає у формуванні критичного мислення, навичок аналізу медіа-матеріалів та етичного підходу до роботи в умовах інформаційної війни.

Таким чином, висвітлення воєнних конфліктів через аудіовізуальні засоби вимагає комплексного підходу, що поєднує історичну свідомість, технічну компетентність і соціальну відповідальність, особливо для майбутніх медійників.

Література:

1. Tumber H., Palmer J. Media at War: The Iraq Crisis. – Sage Publications, 2004.
2. Юзова І. Ю., Пацек П. Інформаційно-психологічний вплив противника та протидія йому в умовах ведення гібридних війн. Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України. 2020. №3.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Інформаційна війна у медіапросторі сучасного суспільства // Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. – 2022. – Том 3, № 54. – С. 17.
4. Курбан О. Проблема критичності мислення при споживанні медіаконтенту в умовах інформаційної війни. Синопис: текст, контент, медіа. 2022. №28 (1).

Abstract. The article examines the phenomenon of information warfare in the media space of modern society. The manipulative potential of media technologies is emphasized, especially during large-scale conflicts, where propaganda and ideological doctrines are used to influence public consciousness. The paper examines how these technologies affect individual freedom and complicate the formation of an independent civic position.

The author analyzes the mechanisms of global propaganda in different countries and at different times, emphasizing how these systems create a controlled perception of political reality. Particular attention is paid to the subconscious influence of information flows that obscure the audience's ability to critically evaluate and recognize manipulation.

The article also discusses the role of aggressive narratives in the current geopolitical context. These narratives, disseminated through various communication channels, are aimed at strengthening specific ideological positions among different target audiences. The findings highlight the societal and political risks of such manipulative strategies, emphasizing the need for media literacy and awareness to effectively combat disinformation.

Key words: Information warfare, media space, modern society, propaganda, ideological doctrines, manipulation, information flows, communication channels, public consciousness.

Статтю надіслано: 22.12.2024 р.

© Літинська Ю.В.